

5.10.2015

Eduskunta

Valtiovarainvaliokunta, hallinto- ja turvallisuusjaosto

HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016

Rajavartiolaitoksen toimintaan vaikuttavat merkittävimmin tilanne Venäjällä ja Itämeren alueella, turvapaikkatilanteen kehittyminen sekä hallituksen toimenpiteet julkisen talouden vakauttamiseksi. EU:n yhdenmetyt rajaturvallisuusjärjestelmän ja meripolitiikan kehitykseen vaikuttaminen on Rajavartiolaitokselle tärkeää.

Aikaisemmat sopeuttamistoimet ja talouden haasteet

Rajavartiolaitos on uudistanut organisaatiotaan ja toimintaansa ennakoiden. Valtion tuottavuusohjelmien vähennysvelvoite vuosille 2006 – 2012 oli Rajavartiolaitokselle 228 henkilötyövuotta. Matti Vanhasen II hallituksen aikana aloitettiin organisaatiouudistus, jonka seurauksena lakkautettiin vuoteen 2012 mennessä 24 rajavartio- ja merivartioasemaa ja 18 rajavartio- ja merivartioaluetta johtoportaalina. Vaasan meripelastuslohkokeskukseen toiminnot siirrettiin Turun meripelastuskeskuksen yhteyteen. Organisaatiouudistus koski 500 virkamiestä.

Parhaillaan Rajavartiolaitoksessa on käynnissä talouden sopeuttamisohjelma, jolla toimeenpannaan Jyrki Kataisen hallituksen vuosina 2011 - 2012 tehdyt säästöpäätökset ja hallitaan yleisen kustannustason nousun vaikutukset. Tavoitteena on 28 milj. euron säästöt vuonna 2017 (noin 13 % toimintamenoista). Kustannustason lasku syntyy ensisijaisesti vähentämällä rajojen valvontaa Lapissa, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa noin 180 henkilötyövuotta (40 %) sekä keventämällä hallintoa, lisäämällä toimitilatehokkuutta ja uudistamalla koulutusjärjestelyjä. Henkilöstöä vähennetään noin 300 henkilötyövuotta luonnollista poistumaan hyödyntäen. Lapista on lakkautettu neljä rajavartioasemaa. Raja- ja merivartiokoulun Espoon koulutuskeskus on suljettu. Arviolta 160 – 180 virkamiestä virkapaikka tulee siirtymään uudelle paikkakunnalle ja noin 500 virkamiestä muuttumaan. Toimeenpano on edennyt pääosin suunnitellussa aikataulussa.

Rajavartiolaitoksen toimintamomentille on kohdennettu sopeuttamisohjelman toimeenpanon aloittamisen jälkeen merkittävät lisäleikkaukset. Kevään 2014 kehyspäätöksen leikkaukset olisivat vuonna 2019 8,7 milj. euroa ja Sipilän hallitusohjelman leikkaukset 6,8 milj. euroa. Rajavartiolaitoksen toimintamenot olisivat vuonna 2019 11 milj. euroa pienemmät kuin vuonna 2015, vaikka huomioidaan hallituksen Rajavartiolaitokselle esittämä 5,5 milj. euron lisämääräraha sisäiseen turvallisuuteen. Vähennys vastaa noin 175 henkilötyövuoden panosta.

Kehyspäätösten lisäleikkausten toimeenpano tulee olemaan erittäin suuri haaste, kun huomioidaan Rajavartiolaitoksen jo tekemät sopeuttamistoimet. Aiemmista tehostamistoimista ja Rajavartiolaitoksen kustannusrakenteesta johtuen leikkaukset tulevat painotumaan henkilöstömenoihin. Rajavartiolaitos on varautunut lopettamaan rajavartioiden rekrytoinnin. Tällä pyritään välttämään tarvetta henkilöstön lomautuksiin ja irtisanomisiin tulevina vuosina.

Itärajalla partiointi tulee vähentymään vuodesta 2007 vuoteen 2018 yli 40 %. Lapin, Kainuun ja Pohjois-Karjalan rajavartiostoissa on muodostumassa haasteeksi kyky hallita rajatilanteen äkilliset muutokset pitkäkestoisessa tilanteessa. Henkilöstö on mitoitettu vain välttämättömimmän perusvalvonnan mukaan.

Rajavartiolaitoksen voimavarojen merkitys kriisivalmiuden ylläpitämisessä itärajalla on ollut aina tärkeä. Rajavartiolaitoksen toimivaltuudet ja kyky alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja torjunnassa korostuu myös hybridiuhkissa. Rajavartiolaitoksen toiminnan painopiste tulee säilymään itärajalla. Vastatakseen muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen Rajavartiolaitos siirtää omin toimenpitein 50 rajavartijaa rajanylityspaikoilta itärajan valvontaan.

Merellisen turvallisuuden lisääminen

Rajavartiolaitoksen uusiutuva ilma-aluskalusto parantaa valmiuksia merellisten turvallisuushkien hallintaan. Vuoden 2016 alkupuolella otetaan käyttöön kaksi uutta Super Puma -meripelastushelikopteria. Kolme Super Puma -helikopteria peruskorjataan ja modifioidaan kehyskauden aikana. Rajavartiolaitoksella on valmius ottaa hallitusohjelman mukaisesti operatiivinen johtovastuu merialueilla tapahtuvien ympäristöönnettomuuksien johtamisesta vuoden 2017 alusta lukien. Johtovastuun keskittäminen Rajavartiolaitokselle tehostaa monialaonnettomuuksien hallintaa merialueilla.

Rajavartiolaitos esitti vuosille 2016 – 2017 kehyksen ylittävää määrärahaa 4,7 milj. euroa merivartioasemien kevyen aluskaluston uusimiseksi. Nykyinen kalusto muodostuu useilla vuosikymmenillä hankituista erityyppisistä veneistä. Rajavartiolaitos olisi uusinnut merivartioasemien noin 50 vanhentunutta venettä 23 uudella nopealla veneellä.

Parhaillaan Rajavartiolaitoksella on käynnissä monitoimisen merellisen viranomaisveneen konseptiveneen hankinta. Rajavartiolaitos esitti konseptiveneen perusteella hankittavalle seitsemälle veneelle rahoitusta vuosille 2017 – 2019 yhteensä 18 milj. euroa. Venetyypillä oli tarkoitus korvata Rajavartiolaitoksen 1960 – 1980 -luvuilla hankitut vanhentuneet rannikkovartioveneet.

Toimitilakustannukset

Rajavartiolaitokselle on kohdistettu vuodelle 2016 2,37 milj. euron leikkaus (15% vuokrakuluista) omakustannusperiaatteen toteuttamiseksi Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa. Senaatti-kiinteistöjen vuokramallin uudistuksen valmistelussa on useaan kertaan viestitetty uudistuksen kustannusneutraaliutta ja vuokrien alenemista määrärahaleikkausta vastaavasti. Senaatti-kiinteistöjen kanssa käydyissä keskusteluissa esillä ollut toteutustapa alentaisi vuokria kuitenkin vain 1,48 milj. euroa. Lisäksi keskusteluissa on otettu esille Rajavartiolaitoksen hallinnassa vielä olevien partiomajojen, siltojen ja valvontatornien siirtäminen Senaatti-kiinteistöille, mikä lisäisi edelleen Rajavartiolaitoksen vuokramenoja arviolta 500 000 euroa.

Rajavartiolaitokselle on osoitettu vuodelle 2016 vuokramenojen indeksikorotuksena 180 000 euron lisäys. Tämä on kuitenkin rahoitettu vuokramenojen indeksikorotusta vastavalla 225 000 euron leikkauksella.

Mikäli vuokrat laskevat Senaatti-kiinteistöjen esittämän verran ja mikäli vuokramenojen indeksikorotus rahoitetaan esitetyllä leikkauksella, Rajavartiolaitoksen vuokramenojen rahoituksesta jää uupumaan 1,43 milj. euroa. Mikäli lisäksi partiomajat, sillat ja valvontatornit siirretään 7 miljoonan euron siirtoarvolla Senaatti-kiinteistöille, puuttuva rahoitus olisi yhteensä 1,93 milj. euroa. Summa vastaa yli 30 henkilötyövuotta.

Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan syrjäisillä raja-alueilla sijaitsevien partiomajojen, siltojen ja valvontatornien säilyttäminen Rajavartiolaitoksen hallinnassa on tarkoituksenmukaisempaa ja valtion kokonaisedun kannalta edullisempaa.